SUOMEN BIOKIERTO & BIOKAASU RY

Kirjallinen lausunto: VNS 4/2022 vp, VNS 6/2022 vp ja VNS 7/2022 vp

Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, SBB, kiittää mahdollisuudesta toimittaa kirjallinen asiantuntijalausunto.

Yleistä

On tärkeää, että ilmastopolitiikka (tavoitteet ja toimenpiteet) antaa selkeän suunnan. Ennustettavuus on välttämätöntä, jotta investointeja syntyy. Tämän vuoksi on tärkeää, ettei ilmastotavoitteita ja -toimenpiteitä veivata jatkuvasti. On kuitenkin äärimmäisen tärkeää, että kaikilla olisi mahdollisuus saada tietoa ajan tasalla olevista ilmastotoimista ja niiden vaikuttavuudesta. **Pidämme ilmastopapereita tarpeellisina ja mielestämme ne vastaavat hyvin niille asetettuihin tavoitteisiin, eli kokoavat yhteen taustatiedon ja kertovat nykyiset ja jo päätettävät toimet**. Hyvä, että maankäytön toimenpiteet on otettu kiinteämmäksi osaksi muuta ilmastotyötä.

Pidämme tärkeänä sitä, että ilmastopapereita on laadittu laajasti **yhteistyössä** ministeriöiden, tiedeyhteisön ja sidosryhmien kanssa. Tämä on välttämätöntä laajan kokonaisuuden ja eri toimien ristikkäisvaikutusten hahmottamiseksi. Lopputuloksen laatuun vaikuttaa keskeisesti se, miten yhteistyö on onnistunut. Myös jatkossa on tärkeä pitää mukana laaja asiantuntija joukko mukana ilmastopolitiikan laatimisessa, arvioinnissa ja toimeenpanossa.

Näillä ilmastopapereilla on selkeä rooli kansallisessa ilmastotyössä. Lisäksi on tärkeää, että ilmastotyötä jatketaan määrätietoisesti. **Ilmastopapereiden osalta keskeisessä roolissa on seuraavaksi toimenpiteiden toteuttaminen ja toimenpiteiden seuranta**. Käytännössä seuraavaksi äärimmäisen tärkeässä roolissa on sektorikohtainen työ.

On tarkoituksenmukaista työstää **sektorikohtaiset** asiat sektorikohtaisissa tarkasteluissa. Täten vuoden 2023 aikana päivitettävät toimialojen ilmastotietkartat ovat tärkeissä roolissa. Teollisuuden ja maatalouden ilmastotiekarttojen ohella myös fossiilisten liikenteen tiekartta tulee pitää ajan tasalla. Myös kansallista biokaasuohjelmatyötä on tarpeen jatkaa.

Arviomme mukaan nyt lausuttavana olevien ilmastopapereiden **haasteita** ovat niiden ajan tasalla pitäminen sekä eheän kokonaisuuden luominen. Ensinnäkin nyt kokonaisuuden hahmottaminen vaatii jokaisen paperin lukemista. Toiseksi papereita on vaikea pitää täysin ajan tasalla muuttuvan maailmantilanteen johdosta.

Ilmastopapereissa on haasteita niiden asioiden kanssa, jotka jakautuvat **eri sektoreille**. Nyt esimerkiksi biokaasua käsitellään jokaisessa ilmastopaperissa. On vaikea hahmottaa kokonaisuus. Monien kiertotalouteen liittyvien toimien ilmastovaikutus ja toimenpiteet jakautuvat eri sektoreille. Esimerkiksi

SUOMEN BIOKIERTO & BIOKAASU RY

kierrätys tuo päästösäästöjä jopa usean elinkaaren aikana, usein hyödyt jakautuvat eri sektoreille. SBB pitää kokonaiskestävyyden kannalta hyvänä sitä, että KAISU:ssa on huomioitu tällä kertaa myös kiertotalouden päästövähennysmahdollisuudet. Kiertotalous tarjoaa ratkaisuja, joilla voidaan vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja hillitä muutenkin kulutuksen ja tuotannon ympäristövaikutuksia.

On ilmeistä, että taustaselvitysten laatu ja eritoten arvioinneissa käytettävän **datan laatu** ovat keskeisessä roolissa ilmastopolitiikassa, kuten kaikessa päätöksenteossa. Viime vuosina on tapahtunut paljon yllättäviä asioita yhteiskunnassa, joita on ollut vaikea ottaa huomioon ilmastopapereiden päivityksessä. Nyt jotkut asiat eivät ole enää ajan tasalla ja ihan näinä hetkinä voidaan tehdä muutoksia, jotka muuttavat eri toimenpiteiden vaikuttavuutta. Esimerkiksi syksyllä eduskunnassa käsitellään biokaasun lämmöntuotannon veromuutosta, biopolttoaineiden ja bioöljyn jakeluvelvoitteita. Moni näistä toimenpiteistä on ristiriidassa Suomen nykyisten ilmastotavoitteiden kanssa.

Liikenne

Kannatamme KAISU:ssa esitettyjä toimenpiteitä. Näkemyksemme mukaan toimenpiteet ovat pääosin Fossiilittoman liikenteen tiekartan periaatepäätöksen mukaisia. Tiekarttatyössä on tehty kattavat vaikutusten arvioinnit ja käyty laajasti keskustelua sidosryhmien kanssa; arvokasta tiekarttatyössä on myös se, että siinä tarkastellaan lento-, laiva- ja maantieliikennesektoreiden toimenpiteitä samaan aikaan. Biokaasua ja sähköisiä polttoaineita tarvitaan, sillä sähköistyminen ja biodiesel eivät yksinään riitä kustannustehokkaiksi päästövähennyskeinoiksi. **On erittäin tärkeää, että kansallinen liikennepolitiikka on johdonmukaista, sillä vaihtoehtoiset käyttövoimat tarvitsevat investointeja koko arvoketjussa (energian tuotanto, jakelu ja ajoneuvot).**

Pidämme realistisena sitä, että vuonna 2030 Suomessa käytettäisiin noin 2,5 terawattitunnin verran biokaasun tieliikenteessä. **Tämä olisi hyvä esittää selkeänä tavoitteena, koska sen saavuttaminen edellyttää määrätietoista politiikkaa eri politiikan osa-alueilla**. Liikennepolitiikassa tulisi yleisesti varmistaa riittävät panostukset myös raskaan tieliikenteen ja laivaliikenteen päästövähennyksiin. Biokaasun käyttöä olisi tärkeää lisätä raskaassa liikenteessä, missä keskeiset toimet ovat satsaukset kaasunjakeluinfraan ja raskaiden kaasuajoneuvojen lukumäärän kasvattaminen. Myös laivoissa voitaisiin hyödyntää biokaasua, mutta tähän ei ole vielä selkeitä kannustimia.

Liikennebiokaasun saatavuuden osalta tulisi varmistaa, että määrätietoisesti synnytetään maatalouden jäte-, tähde- ja lantapohjaista uutta biokaasutuotantoa Suomeen. Investointien osalta keskeisessä roolissa ovat energiatuet (I&E) sekä erilaiset maatalouden ohjauskeinot (Kaisu). Myös biopolttoaineiden jakeluvelvoite tuo välttämättömän lisän kotimaisen biokaasun tuotannon kannattavuuden parantamiseksi.

Sekä KAISU:ssa että I&E-strategiassa esitetään liikenteen uusiutuvien polttoaineiden jakeluvelvoitteen nostamista nykyisestä 30 prosentista 34 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä Kannatamme kirjausta, mutta haluamme esittää syvän huolemme päätöksistä tehdä määräaikaisia muutoksia jakeluvelvoitteeseen vuosien 2022 ja 2023 osalta. Määräaikaisten muutosten myötä usko jakeluvelvoitteeseen heikkenee, myös KAISU:n ja I&E-stratgian vaikutusten arvioinnit eivät tältä osin ole ajantasaisia.

Maatalous

Joulukuussa 2021 hallitus asetti tavoitteeksi vähentää maatalouden päästöjä 29 %:lla 2035 mennessä verrattuna vuoteen 2019. SBB:n arvion mukaan tavoitteen asettaminen tuo kauan kaivattua konkretiaa ja jämäkkyyttä maatalouden päästövähennystoimille. Maankäyttösektorilla on tavoitteen saavuttamisessa tärkeä rooli, mihin MISU tuo kaivattua selkeytystä ja jämäkkyyttä.

Maataloutta koskevat toimia on esitetty sekä KAISU:ssa että MISU:ssa. KAISU:ssa todetaan, että maataloudessa päästövähennystoimia tehdään erityisesti Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) tarjoamilla toimenpiteillä. YMP:n uudistaminen seuraavalle rahoituskaudelle 2023–2027 on parhaillaan käynnissä ja tässä yhteydessä YMP:ssä olevia maatalouden päästövähennystoimia on tarkasteltu uudelleen. **Arviomme mukaan YMP on erittäin tärkeä maatalouden päästövähennysten toteuttamiseksi. Vielä on kuitenkin liian varhaista nähdä, mikä on uuden YMP:n vaikuttavuus todellisuudessa**. Euroopan komissio esitti palautteessa lisätoimia ravinteiden kierrätyksen ja biokaasun lisäämiseksi. Arviomme mukaan kansalliset toimet lisäävät ainoastaan jonkun verran kannusteita ravinteiden kierrätykseen, vielä on kuitenkin vaikea arvioida vaikuttavuutta. **Määrätietoisen ilmastotyön varmistamiseksi esitämme uutena toimenpiteenä, että Suomi osallistuu proaktiivisesti maatalouden seuraavan rahoituskehyksen uudistustyöhön (ns. beyond CAP27).**

Ravinteiden kierrätys

Toimet ravinteiden kierrätyksen lisäämiseksi ovat pääosin KAISU:ssa, mutta toimia on myös MISU:ssa. Kokonaisuus on vaikeasta hahmotettavissa. **Arviomme mukaan toimia ravinteiden kierrätyksen lisäämiseksi voitaisiin edelleen lisätä sekä KAISU:ssa ja MISU:ssa, mikä toisi lisäpäästösäästöjä maatalouden ja maankäyttösektorin lisäksi myös liikennesektorilla, jos kierrätyksen yhteydessä tuotetaan myös liikennebiokaasua.**

Sekä MISU:ssa että KAISU:ssa esitetään toimenpiteitä nurmien osalta, mutta kokonaisuus on epäselvä. **Meidän nähdäksemme asian kiteytys on, että ilmastohyötyjen saamiseksi tarvitaan toimia monivuotisten viljelykasvien lisäämiseksi sekä turve- että kivennäismailla. Osa nurmesta voidaan hyödyntää myös kestävässä biokaasun tuotannossa.** Nurmen käyttö on myös syytä pitää mielessä, sillä viljelijä viljelee sitä, mille on käyttö. Märehtijät ovat nurmelle luonnollinen käyttökohde, mutta kaikkialla niitä ei ole. Tällöin nurmea pitäisi voida hyödyntää biokaasulaitoksella.

KAISU:ssa ei ole selkeää kirjausta siitä, että lannan käsittely biokaasulaitoksella vähentää lannankäsittelyn ja varastoinnin aikaisia metaanipäästöjä. Tähän viitataan KAISU:ssa ainoastaan välillisesti maatalouden investointitukien ja ravinnekiertokorvauksen yhteydessä (sivu 113). **Olisi hyvä, jos toimenpiteiden joukossa olisi selkeästi toimenpide lannan prosessoinnista biokaasulaitoksessa lannan metaanipäästöjen vähentämiseksi.**

KAISU:ssa (sivu 113) mainitaan hallitusohjelma mukainen valmisteilla oleva ravinteiden kiertoon perustuva biokaasun tuotantotuki, jota ollaan parhaillaan valmistelemassa maa- ja metsätalousministeriössä. Arviomme mukaan tämä instrumentti on tarpeen ja toivomme, ettei sen käyttöönotto myöhästy entisestään. **SBB:n mielestä olisi hyvä, että instrumentti olisi käytössä aina 2030 asti ja se kannustaisi erityisesti biometaanin tuotantoon, jotta se vaikuttaisi myös liikenteen päästövähennysten saavuttamisessa**.

Sen sijaan MISU:ssa ei ole esitetty toimenpidettä ravinteiden kierrätyksen edistämiseen/lannan prosessointiin kuljetuskelpoisiksi ravinnetuotteiksi, vaikka tällä voitaisiin ehkäistä pellonraivausta. Suunnitelman toimenpiteessä 7.10. viitataan kyllä CAP:n kiertotalouden edistäminen toimenpiteeseen, mutta se ei suoraan edistä lantaperäisten ravinteiden prosessointia kuljetuskelpoisiksi ravinnetuotteiksi.

Hyödyt ravinteiden kierrätyksestä ovat selkeät ja moninaiset. Ravinteiden kierrätyksellä voidaan paitsi vaikuttaa viljelysmaan CO2-päästöihin, että parannataan maan kasvukuntoa ja elinvoimaisuutta sekä lisätä kansallista energia- ja ravinneomavaraisuutta. Myös ravinteita voidaan kierrättää hallitummin ja tehokkaammin, mikä vähentää ravinnepäästöjä vesistöihin. Toimenpiteet voivat joissain määrin myös edistää kotimaisen biokaasun tuotantoa. Biokaasutus mahdollistaa ravinteiden kierrätyksen sekä uusiutuvan energian tuottamisen, mikä tekee siitä ylivertaisen keinon lannan ja orgaanisen jätteiden ja tähteiden käsittelyyn. Panostamalla orgaanisten lannoitteiden ja maanparannusaineiden tuotteiden kehittämiseen ja jalostusasteen nostamiseen, voidaan ravinteita kuljettaa sinne, missä niitä tarvitaan ruuantuotannossa.

Biokaasu

Biokaasu on mainittu useassa eri yhteydessä sekä I&E-strategiassa että KAISU:ssa, mihin löytyy

mielestämme hyvät perustelut. Biokaasun kannalta ongelmallista on kuitenkin se, että biokaasuun liittyvät toimenpiteet on ripoteltu eri puolille eri politiikkapapereita. Tämän vuoksi biokaasun roolista ja kokonaisvaikutuksista on vaikea saada selvyyttä. Jätesektorin, maatalouden ja osin myös teollisuuden piirissä voidaan lisätä biokaasun tuotantoa; sen sijaan kysyntää voidaan lisätä liikenne-, teollisuus-, työkone- ja lämmityskäytöissä. Näitä asioita työstetään eri hallinnonaloilla. Kaikkien panosta tarvitaan.

Biokaasun tuotantoa ja käyttöä tulee edelleen lisätä, mihin viitataan väljästi sekä KAISU:ssa että I&E-strategiassa. I&E-strategiassa (2.2 Uusiutuvan energian edistäminen) biokaasuasioita on käsitelty oman otsikon alla, mutta toimenpiteissä keskitytään kuitenkin pääosin jo tehtyihin toimiin. KAISU:ssa on kirjaus, että ”toteutetaan biokaasuohjelman toimet biokaasun tuotannon kasvattamiseksi.” Tämä on kannettava kirjaus, mutta huomionarvoista on kuitenkin se, että nykyinen ohjelma on vuosille 2020-2023. **Biokaasuohjelma tulisikin päivittää ja ulottaa se vähintään vuoteen 2030 asti. Koordinoinnin ja toimeenpanon parantamiseksi olisi tärkeä myös, että biokaasuasioita käsittelemään perustetaan säännöllisesti yli hallituskausien kokoontuvat työryhmä, joka koostuu YM:n, MMM:n, TEM:n, LVM:n ja VM:n korkeista virkamiehistä. Työryhmän koordinoinnista voisi vastata valtioneuvoston kanslia.** Seuraavina vuosina tullaan toimeenpanemaan lukuisia komission 55-valmiuspaketin säädösesityksiä, joista osa koskee biokaasua suoraan ja osa välillisesti. Nyt biokaasua koskevat päätöksenteko on hajautunut eri ministeriöihin (TEM, MMM, YM, VM, LVM). Euroopan komissio on esittänyt REPowerEU-tiedonnassa, että jäsenmaat laatisivat kansalliset biometaanistrategiat.

Työkoneet

Työkoneiden päästövähennyskeinoja käsitellään sekä KAISU:ssa että I&E-strategiassa. Päästövähennyskeinoihin on mahdollisesti tulossa muutoksia, esimerkiksi bioöljyn jakeluvelvoitteen korottaminen. Toisaalta biokaasun lämmityskäytölle harkitaan parhaillaan energiaveron asettamista, mikä vaikuttaisi biokaasun käyttöön teollisuudessa ja työkoneissa. **Työkoneiden päästövähennyskeinot tulee huomioida jatkotyössä pikaisesti**.

Energiatuet

Energiatuilla on vaikutusta monien sektoreiden päästöihin. Nyt energiatuet ovat käsitelty kattavasti I&E-strategiassa, ja kannatamme kirjauksia. Haluamme esittää seuraavat huomiot energiatukien osalta:

- Energiatuki on keskeisimpiä ohjauskeinoja uusiutuvan energian tuotannon ja tätä kautta käytön lisäämiseksi Suomessa. Nyt rahoituspäätösten tekeminen kestää kohtuuttoman kauan, jopa yli vuoden. Suomen energiajärjestelmän tekeminen hiilineutraaliksi ei voi nojata liikaa uusiin

teknologioihin, vaan tulee laittaa riittävästi paukkuja myös toimiviin, luotettaviin ja kustannustehokkaisiin ratkaisuihin. Olisi tärkeä varmistaa parempi ennakoitavuus hakijan näkökulmasta esim. kuinka kauan rahoituspäätöksen saaminen kestää ja mikä on oletettu tukitukitaso.

- Tulee varmistaa, että Euroopan komission valtiontukisääntely toimii sujuvasti. Suomen on oltava aktiivinen, kun EU-tasolla sääntöjä päivitetään. Vuoden 2022 aikana biokaasulaitoksia koskevat energiatukipäätökset ovat viivästyneet. Syynä viivästyksiin ovat uuden EU:n ryhmäpoikkeusasetuksen voimaantulon viivästyminen. Myös ravinnekiertokorvaus odottaa uuden ryhmäpoikkeusasetuksen voimaantuloa. Kaasunjakeluinfran tukikilpailutusta ei myöskään järjestetä tänä vuonna, koska sillä saralla komission notifikaatioprosessi on viivästynyt. Myös esimerkiksi Ruotsilla on hankaluuksia EU:n valtiontukisäädösten kanssa.

Lisätiedot

Anna Virolainen-Hynnä
Toiminnanjohtaja, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry
Eteläranta 10, 00131 Helsinki, Finland +358 400 987 805 | anna.virolainen-hynna@biokierto.fi